

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба автореферат ва диссертатсияи Саидзода Ниёзмуҳаммад Саид дар мавзӯи «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

1. Мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Мавзӯ ва мазмунҳои диссертатсияи номзоди унвончу Саидзода Ниёзмуҳаммад Саид «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ» ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз ҷумла, *банди 1* – Методологияи таҳқиқоти педагогӣ (асосҳои ҷаҳонбинии таҳқиқот; равишҳои таҳқиқотӣ ба рушди илми педагогӣ, мувофиқат ва ҳудудҳои татбиқи онҳо; усулҳои таҳқиқоти педагогӣ; рушди соҳаи фаннии педагогика; илмшиносии педагогӣ; хусусияти робитаҳои байнифаннӣ дар таҳқиқоти педагогӣ; характери диалектикии алоқаи мутақобилаи илми педагогика ва амалияи таълим; асосноккунии методологияи таҳқиқоти пешгӯикунанда; асосноккунии методологияи таҳқиқоти дастҷамъона; сифати таҳқиқоти педагогӣ); *банди 3* – Антропологияи педагогӣ (консепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои педагогӣ / шароитҳо / рушди шахсият дар раванди таълим, тарбия, таҳсилот); *банди 5* – Назария ва консепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принципҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асоҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия; консепсияҳои этнопедагогии тарбия; робитаи мутақобилаи тарбияи шахсият ва рушди коллектив (ҷамъият), ҳаракати бачагона ва созмонҳо, таҳсилоти иловагӣ ҳамчун воситаи тарбияи шахс) мувофиқ мебошад.

2. Муҳимият ва зарурати баргузории таҳқиқот.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсияи унвончу Саидзода Ниёзмуҳаммад Саид дар он ифода меёбад, ки мавсуф масъалаи нав дар самти илми педагогика – ташаккули ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсолро дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ мавриди таҳқиқ қарор додааст. Ташаккули ҷуръатнокии ахлоқӣ дар мактаббачагони хурдсол яке аз қисмҳои таркибии тарбияи ахлоқӣ маҳсуб ёфта, ҳаллу ҷасли он аз падару модарон ва омӯзгорон пайваста заҳмати зиёдро талаб менамояд. Худи унвончу низ ҷиҳати мубрам

будани мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ қайд менамояд, ки “ҷаҳони зуд тағйирёбанда, ки ба он хусусияти ноустуворӣ, тағйирёбандагӣ, зуд ивазшавии ахбор хос мебошад, падару модарон ва омӯзгоронро водор месозад, ки ба масъалаи тарбияи ахлоқии насли наврас ба таври ҷиддӣ, бо диду тафаккури нав муносибат намоянд” (сах. 3).

Маҳз шиносоии сарчашмаҳои таърихӣ ва адабиётҳои равонӣ педагогӣ ба унвончу имкон додааст, ки имкониятҳои тарбиявии ҷуръатнокии ахлоқиро дар ташаккули арзишҳои маънавӣ-ахлоқии мактаббачагони хурдсолро мавриди баргузории корҳои таълимию тарбиявӣ ошкор намояд.

3. Дараҷаи асоснокнокӣ ва муътамад будани хулоса ва тавсияҳо.

Муҳаққиқ Саидзода Ниёзмуҳаммад Саид аз омӯзиши масъалаи таҳқиқшаванда муайян намудааст, ки дар педагогикаи ватанӣ ва хориҷӣ масъалаи тарбияи ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол, аз ҷумла масъалаҳои тарбияи некдилӣ, саховатпешагӣ, тараҳум, таҳаммулпазирӣ, дасткушодӣ, дақиқкорӣ, адолатпешагӣ, боназokatӣ, қарзи вичдон, некукорӣ, оромтабиатӣ, рафоқат, ки дар масъалаи ташаккули ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол масъалаҳои калидӣ маҳсуб дониста мешаванд, дур мондааст. Ошкор сохтани маҷмӯи масъалаҳои иҷтимоӣ-педагогӣ аз нуқтаи назари арзишҳои умумиинсонӣ интихоби мавзӯи диссертатсионии «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ»-ро ба миён овард.

Навгонии илмӣ натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда дар диссертатсия аз он лиҳоз муҳим арзёбӣ мегарданд, ки унвончу барномаи педагогии ташаккули ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсолро таҳия намудааст, ки он метавонад ҳамчун низоми бомароми инноватсионӣ дар корҳои тарбиявӣ хизмат кунад. Дар баробари ин, барномаи мазкур имкон медиҳад, ки тарбияи ҷуръатнокии ахлоқӣ дар мактаббачагони хурдсол дар ташаккулу болоравии маънавиёт, мавқеи муайяни ахлоқии хонандагон тақдирханда бошад. Инчунин, дар диссертатсия қобилияти интихоби рафторҳои дурусти ахлоқӣ аз ҷониби хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди корҳои тарбиявӣ муайян карда шуда, барномаи маҳсули педагогӣ ҷиҳати дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ ба вучуд овардани тасаввуроти амиқ оид ба ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқӣ тарҳрезӣ карда шудааст.

Дар идома муҳаққиқ таъкид менмояд, ки ташаккули босамари ҷуръатнокии ахлоқӣ дар мактаббачагони хурдсол дар раванди ташкили корҳои тарбиявӣ бояд ҳамчун меъёри ташаккули шахсият хизмат

кунанд. Хонандагони хурдсол бояд аз муҳити маънавӣ-ахлоқӣ, таҳлилу баррасӣ намудани рафтору амалҳои шоиставу номатлуб, хулосабарорӣ ва худбаҳодиҳӣ ба рафтори худ ва дигарон бархурдор бошанд.

4. Аҳамияти назариявӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия аз муайян намудани мақсад ва вазифаҳои тадқиқот, объект ва мавзӯи он, таҳлили сарчашмаҳо, таҳия, коркард ва таҳлили ҳамаҷонибаи қори тадқиқотӣ иборат мебошад. Муаллиф тӯли фаъолияти илмӣ худ асосҳои назариявӣ методологӣ ва хулосаву натиҷагирӣ қори таҳқиқотӣ мазкурро илман асоснок ва ба шакл даровардааст. Унвонҷу доир ба ҷанбаи педагогӣ ташаккули малакаи ҷуръатнокии мактаббачагони хурдсол қорҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ гузаронида, дар оила ва муассисаҳои таҳсилоти умумӣ амалӣ намудааст.

Дар диссертатсия ҷиҳати давра ба давра дар мактаббачагони хурдсол ташаккул додани малакаи ҷуръатнокии ахлоқӣ, ташкили ҷорабиниҳои тарбиявӣ мақсаднок, аз ҷумла қорҳои гуногуни коллективона пешбинӣ шудааст. Инчунин, дар ҷараёни фаъолияти қорҳои коллективона тавсия дода шудааст, ки барои машқи малакаи ҷуръатнокии ахлоқӣ мактаббачагони хурдсол ва аз худ намудану тақмил додани донишҳои ахлоқӣ шароити мусоиди педагогӣ муҳайё карда шавад.

Дар ҷараёни эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо асоснокии мавқеъҳои асосӣ методологӣ таъмин карда мешавад, ки имкон медиҳанд муносибати низомӣ-якпорчагӣ ба ҳалли масъала ошкор карда шавад; истифодаи маҷмӯи методҳои таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ, ки ба объект, предмет (мавзӯи), мақсад, фарзия ва вазифаҳои он мувофиқанд таъбиқ карда шудааст; натиҷаҳои мусбати қори озмоишӣ, маҷмӯи қоркарди миқдории маълумоти бадастомада бо таҳлили сифатӣ онҳо муқоиса карда шавад.

Саҳми шахсии доғалаби дар ҷараёни илмӣ дар таҳқиқот аз асосноккунии назариявӣ ғояҳо ва нуқтаҳои асосӣ масъалаи мавриди омӯзиш; тафсири мафҳуми «ҷуръатнокии ахлоқӣ»; «ғанигардонии таҷрибаи малакаи ҷуръатнокии ахлоқӣ», ошкоркунии моҳияти тарбияи ҷуръатнокии ахлоқӣ дар ташаккули шахсияти мактаббачагони хурдсол; барномаи сохторию амалисозии ғанигардонии таҷрибаи тарбияи ҷуръатнокии ахлоқӣ дар мактаббачагони хурдсол ва асосноккунии шароити педагогӣ таъбиқи самараноки ташкили қорҳои тарбиявӣ дар ҷараёни ташаккули тарбияи ҷуръатнокии ахлоқӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ иборат мебошад.

Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Аз ҷониби унвончу дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати маорифи Федератсияи Россия ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эътирофшуда дар 4 мақола ва дар дигар нашрияҳо 4 мақола интишор гардидааст. Инчунин, натиҷаҳои таҳқиқот дар конференсияҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ, мизҳои мудаввар, ҷаласаҳои шӯбаи муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ва ибтидоии Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон ироа гардидаанд.

5. Ҳаҷм ва сохтори таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Диссертатсия аз муқаддима, ду боб, шаш зербанд, хулоса оид ба ҳар як боб, хулосаи умумӣ ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо лаҳни равони тоҷикӣ, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузори қисмҳои алоҳидаи он, робитаи мантиқӣ ва муттасилии риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола хулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Дар муқаддима аҳамият ва мубрамияти мавзӯи диссертатсия, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот, инчунин аҳамияти назариявӣ амалии он, баргузори марҳилаҳои таҳқиқот ва қорҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ дар пойгоҳҳои таҳқиқотӣ баррасӣ гардидааст.

Боби якуми диссертатсия «Асосҳои назариявӣ-методологӣ таҳқиқи тарбияи ҷуръатнокии ахлоқии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» ном дошта, таҳлил ва омӯзиши масоили назариявӣ ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол ва вазъи амалишавии масъалаи мазкур дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва оила амалӣ карда шудааст.

Унвончу комилан дуруст зикр менамояд, ки синну соли хурди мактабӣ даврае мебошад, ки заминаҳои асосии дӯстиву рафоқат, некдилӣ, боназokatӣ, адои қарзи инсонӣ, тараҳум, боилтифотӣ, ёрии рафиқонаи байниҳамдигарӣ, ростгӯӣ боадолатӣ гузошта мешавад. Ҳамзамон синну соли хурди мактабӣ давраест, ки кӯдакон рафторҳои ахлоқиро зудтар аз худ менамоянд. Онҳо ба супориши омӯзгор ва калонсолон нигоҳ накарда, тибқи гуфтаҳои онҳо амал менамоянд. Онҳо худашон саъю кӯшиш менамоянд, ки ба рафторҳои ҳамдигар таъсир расонанд (сах.18.). Ба ақидаи муаллифи диссертатсия чунин муносибати хонандагон бе шубҳа ба ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол мусоидат менамояд.

Дар диссертатсия хусусиятҳои махсуси ташаккули ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол ошкор карда шудааст, ки зеринҳо мебошанд: маҳдуд будани таҷрибаи ҳаётии мактаббачагони хурдсол; тақлидкорӣ дар рафтору кирдори мактаббачагони хурдсол; ба қадри даркорӣ инкишоф наёфтани тафаккури интиқодӣ дар мактаббачагони хурдсол; надоштани тасаввуроти кофӣ оид ба қоида ва рафторҳои ахлоқӣ; дар вазъиятҳои, ки бархурди рафторҳои ахлоқӣ ба амал меоянд, дар интиҳоби рафтори дурусти ахлоқӣ душворӣ мекашанд; малакаҳои иродавӣ ҳанӯз дар мактаббачагони хурдсол пурра инкишоф наёфтааст. (дар зербанди якуми боби якуми диссертатсия ин хусусиятҳо муфассал шарҳу эзоҳ дода шудааст).

Мо ин пешниҳоди унвончуро пурра ҷонибдорӣ намуда, ибраз медорем, ки воқеан, агар ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол маҳз бо назардошти хусусиятҳои дар боло зикргардида ба роҳ монда шавад, омӯзгорон ва падару модарон дар ин самт ба муваффақиятҳо дастёб мегарданд.

Мо пурра фикри муаллифи диссертатсияро ҷонибдорӣ менамоем, ки менависад: «Ба олами мураккаби инсонӣ ворид кунонидани мактаббачаи хурдсол аз муҳимтарин вазифаҳои омӯзгорон, волидайн ва ҷомеа мебошад. Бинобар ин, омӯзгорон ва падару модарон бояд тамоми тадбирҳоро андешанд, то ки айёми бачагӣ, айёми хушбахтӣ бошад. Пеш аз он ки кӯдак дар оянда шахси комили ҷомеа ба камол расад, ӯ бояд ба некӣ бо некӣ ҷавоб додан, бо амалҳои шоистаи худ барои мардум саодат ва шодиву нишот ато карданро ёд гирад. Агар солҳои бачагӣ хуб истифода бурда нашавад, имконияти хубе дар тарбияи камолоти ахлоқии насли наврас аз даст дода мешавад... Бинобар ин, кӯшиш намудан лозим, ки дар ин синну сол низ кӯдакон шарикӣ шодиву хурсандӣ, ғаму андӯх ва нохушиҳои дигар касон шуданро одат кунанд. Таҳкурсии ҳассосӣ нисбат ба шодиву хурсандӣ ва ғаму андӯхро танҳо метавон дар овони бачагӣ парварид» (саҳ. 37).

Дар ҳақиқат тарбияи ҷасорати ахлоқӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ як раванди мураккаб ва гуногунҷанба аст, ки аз омӯзгорон фаҳмиши амиқи шахсияти ҳар як кӯдакро талаб мекунад. Дар асоси таҳлилу таҳқиқи унвончу тарбияи ҷуръатнокии ахлоқиро аз 12 қисмҳои таркибии ба ҳам алоқаманд таркиб намуда, дар қорҳои озмоишӣ дараҷаи ташаккули онҳоро дар хонандагони синфи 4 мавриди санҷиш қарор додааст.

Таҳлили натиҷаҳои ба даст овардашуда ба унвончу имкон додаанд, ошкор намояд, ки бисёре аз омӯзгорон ва волидон оид ба нақши тарбияи ҷуръатнокии ахлоқӣ дар мактаббачагони хурдсол аз шаклу усулҳо

самараноки педагогию психологӣ пурра бархурдор нестанд ва волидону омӯзгорон аз ин имкониятҳо самаранок истифода намебаранд.

Дар идомаи боби мазкур муҳаққиқ масъалаи ташаккули ҷуръатнокии ахлокии хонандагони синфҳои ибтидоиро дар дарс ва корҳои берунасинфӣ мавриди назар қарор додааст. Тавре муҳаққиқ қайд мекунад, таҳлили мавзӯҳои китоби дарсии забони модарӣ барои хонандагони синфҳои ибтидоӣ нишон медиҳад, ки бештари машқҳо ва матнҳое, ки дар ин китоб ворид карда шудаанд, дар сурати оқилона истифода бурдан аз онҳо ба тарбияи ҷуръатнокии ахлокии хонандагон мусоидат менамоянд. Барои намуна аз китоби дарсии “Забони тоҷикӣ” барои хонандагони синфи 4-юм (М. Зиёев, Ф. Олимова, Б. Зоолишоева Душанбе, 2021) шеърро ҳикояҳоро номбар намудааст (сах. 58-59). Омӯзгорон дар синфҳои таҷрибавӣ бо роҳнамоии муҳаққиқ, усулҳои тарбияи ҷуръатнокии ахлоқиро такмил дода, роҳҳои ғаългардонии тасаввуроти ахлокии мактаббачагони хурдсолро ҷустуҷӯ карданд.

Боби дуҷуми диссертатсия «Ҷамъбасти натиҷаи корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба ташаккули ҷуръатнокии ахлоқӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ» номгузорӣ шудааст.

Дар боби мазкур масъалаи ҳамкориҳои мактабу оила дар ташаккули ҷуръатнокии ахлокии хонандагони синфҳои ибтидоӣ баррасӣ гардида, ҳамзамон камбудӣҳо дар тарбияи ахлокии кӯдакон дар оила муайян карда шудааст. Инчунин ҷиҳати ташаккули ҷуръатнокии ахлокии хонандагони синфҳои ибтидоӣ камбудӣҳои волидон муайян карда шуда, таъкид карда мешавад, ки барқарор намудани алоқаи мунтазам бо падару модарон ва аъзоёни калонсоли оила ва баланд бардоштани маърифати педагогии волидон шартҳои муҳимми тарбияи ахлокии мактаббачагони хурдсол мебошад.

Мо ба таври эътимоднок фикри муаллифи диссертатсияро ҷонибдорӣ менамоем, ки менависад: «Сухани омӯзгор ба шарте воситаи муҳиму бебадал ва пурзӯри таъсиррасонӣ мегардад, ки агар ӯ кӯдаконро ба адои қарзӣ инсонӣ раҳнамун карда тавонад, яъне бачаҳо маънии хушбахтиро дар офариниши бахту шодӣ барои одамон дида, аз баракати онҳо тарбиятпазир гарданд (сах. 87).

Лозим ба таъкид аст, ки унвонҷу зимни ташкилу гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ кӯшиш ба ҳарч додааст, ки дар ҳар як марҳилаи таҳқиқот нуктаҳои дар фарзия пешбинишударо оид ба ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлокии мактаббачагони хурдсол дар амал татбиқ намояд. Ҳангоми гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ ҷиҳати дар мактаббачагони хурдсол ташаккул додани малакаи

чуръатнокии ахлоқӣ ҳамкориҳои мактаб ва оиларо яке аз шартҳои муҳим арзёбӣ намудааст.

Мушоҳидаҳои аз ҷониби муҳаққиқ гузаронидашуда ба саъю кӯшиши оила ҷиҳати дар кӯдакон ташаккул додани меъёр ва қоидаҳои рафтор далолат мекунад. Махсусан диққати бештар ба мактаббачагони хурдсол дода мешавад. Вазъи тарбияи мактаббачагони хурдсол дар оилаҳои таҳти озмоиш қароргирифтaro омукта, дараҷаи маданияти педагогии падару модарон таҳқиқ намуда, барои дар мактаббачагони хурдсол ташаккул додани малакаи чуръатнокии ахлоқӣ дар диссертатсия тавсияҳои судманд ироа гардидааст. Барои мисол таҷрибаи тарбиявии якчанд оилаҳоро мисол овардааст (сах.91-96). Ба ақидаи муаллифи диссертатсия мактаб ва оила ҳамчун шарикони масъул ва ду қувваи тавоноии тарбиявӣ дар тарбияи насли наврас ҳам масъул ва ҳам вазифадоранд.

Яке аз масъалаҳои асосиро дар диссертатсия оид ба ташаккули малакаи чуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол ташкили оқилонаи корҳои гуногуни коллективона ишғол менамояд. Дар ин масъала унвончу барномаҳои ҳамҷавори ташаккули малакаи чуръатнокии ахлоқии хонандагони синфҳои ибтидоиро омода намудааст, ки ин истифода бурдан аз ташкилу гузаронидани корҳои коллективона бо назардошти иҷрои меҳнати муфиди ҷамъиятӣ, истифода бурдан аз лаҳзаҳои махсуси тарбиявии педагогӣ, таҳлили ҳикоя ва қиссаҳои мазмуни тарбиявидошта ва ғайра иборат мебошад.

Барнома 13 зербандро дар бар гирифта, ба ду бахш ҷудо карда шудааст. Дар диссертатсия мақсад ва мазмуни барнома, зербанду бахшҳо кушода дода шудааст. Мушоҳидаҳои унвончу хангоми гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ собит сохтааст, ки аксарияти омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ самаранокии фаъолияти коллективонаро дар тарбияи ахлоқии мактаббачагони хурдсол эътироф мекунад, аммо ба таври мунтазам на ҳамаи онҳо дар амалия аз ин воситаи хеле муфиди тарбиявӣ бо мақсади дар мактаббачагони хурдсол ташаккул додани малакаи чуръатнокии ахлоқӣ истифода мебаранд.

Таҳлил ва мушоҳидаҳои унвончу аз таҷрибаи ҳосилшудаи омӯзгорон нишон медиҳад, ки дар аксари муассисаҳои таълимӣ азхудкунии маҳорати ибтидоии фаъолияти ташкилотчигӣ аз ҷониби мактаббачагони хурдсол дида намешавад. Ҳамзамон, фаъолияти коллективона на ҳамеша воситаи ташаккули малакаи чуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол махсуб меёбад. Дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ фаъолияти коллективонаи мактаббачагони хурдсол танҳо ба ягон мақсади муайян маҳдуд шуда, ба ташкилу гузаронидани

чорабиниҳои анъанавии умумимактабӣ табдил меёбанд, ки ташаббускори онҳо бештар омӯзгорон ба ҳисоб мераванд.

Дар диссертатсия чунин ташкили корҳои коллективона, аз қабилӣ ҷамъоварии тухми гулҳо аз қитъаи таълимӣ-таҷрибавии муассисаи таълимӣ, тайёр намудани бозичаҳо барои тарбиятгирандагони муассисаҳои таълимии томактабӣ, ҷамъоварии хазонрезаҳои боғи мактаб, сохтани донхӯракҳо барои паррандагон, ороиши синфхона бахшида ба иду ҷашнҳо ва ғайра пешниҳод шудааст, ки дар тарбияи малакаи ҷуръатнокии ахлоқии мактабчагони хурдсол ва умуман камолоти ахлоқии онҳо ёрии калон мерасонанд. Фаъолияти коллективона мусоидат менамояд, ки донишу рафторҳои ахлоқӣ дар ягонагӣ ва алоқамандона аз худ карда шаванд.

Корҳои таҳқиқотӣ-озмоишӣ нишон доданд, ки дар сурати мувофиқ ба талаботи педагогӣ ба роҳ мондани ҳамкориҳои мактаб ва оила шароит муҳайё мегардад, ки тарбияи ахлоқии хонандагон ҳам дар мактаб ва ҳам берун аз он ба таври самарабахш таъмин карда шавад. Ҳамзамон, ҳамкориҳои зичи мактаб ва оила имкон медиҳад, ки талаботи ягона дар ташаккули дониш ва рафторҳои ахлоқии мактабчагони хурдсол татбиқ карда шавад.

Ҳалли бомуваффақияти масъалаи ташаккул додани рафтори ахлоқӣ дар мактабчагони хурдсол ва дар ин зимн ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқӣ дар назди омӯзгорон ба назар гирифтани як қатор шартҳоро тақозо мекунад ва мавқеи махсусро се давраи қору фаъолияти хонандагон дар раванди ташаккули донишҳои ахлоқӣ ва ҳам рафтори ахлоқии онҳо ишғол менамояд.

Дар умум, диссертатсияи Саидзода Ниёзмухаммад Саид дар мавзӯи «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактабчагони хурдсол дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) таҳқиқоти анҷомёфтаи илмӣ дар соҳаи педагогикаи ватанӣ мебошад. Автореферат мазмуну муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос намуда, тибқи талаботи мавҷуда омода карда шудааст.

6.Эродҳо ба таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Зикр намудан ба маврид аст, ки дар баробари дастовардҳои илмӣ назариявӣ амалии муҳаққиқ, дар диссертатсия норасоҳои зерин дида мешавад, ки зикри он характери тавсиявӣ дорад.

1. Муҳаққиқ ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактабчагони хурдсол дар ҷараёни корҳои таълимӣ-тарбиявӣ пурра ва ҳамаҷониба мавриди таҳқиқ қарор додааст. Барои мукамалтар намудан ва асоснок

сохтани муҳтавои диссертатсия хусусиятҳои равонии хонандагони хурдсолро низ амиқтар ва васеътар таҳлил менамуд, ба диссертатсия арзиши илмӣ бештар мебахшид.

2. Ба мақсад мувофиқ мебуд, ки унвончу аз шаклу усулҳои боз ҳам самаранокӣ ҳамкориҳои волидон ва омӯзгорон оид ба ташаккули малакаи ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсолро истифода мебурд.

3. Дар боби дуҷуми рисолаи илмӣ муқоисаи натиҷагирӣ аз санҷиши таҷрибаҳои озмоишӣ-таҳқиқотӣ мебоист муфассалтар бо диаграмма ва ҷадвалҳо арзёбӣ мешуд, ҳарчанд ки ақидаҳои муаллиф дар ин бобат қобили қабул ва фаҳмову дастрасанд.

4. Дар матни фишурдаи қор ва рисолаи илмӣ баъзе ғалатҳои техникаю имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки таҳриру ислоҳ меҳоянд.

Камбудӣ ва нуқсонҳои зикргардида наметавонад аз арзиши аслии диссертатсия ва автореферати тақризшаванда чизеро коҳонад. Бинобар ин, дар асоси мазмуну муҳтавои рисола метавон ба хулосае омад, ки муқаддима ва бобҳои дохилии рисола тавонистаанд иттилои арзишмандеро дар бораи ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни қорҳои таълимӣ-тарбиявӣ бозгӯ намоянд.

7. Мувофиқати автореферат ва диссертатсия ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рисолаи илмӣ Саидзода Ниёзмӯҳаммад Саид дар мавзӯи «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни қорҳои таълимӣ-тарбиявӣ» қори илмӣ баанҷомрасида буда, ба талаботе, ки Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардааст, ҷавобгӯ мебошад. Фишурдаи рисола ва силсилаи мақолоте, ки унвонҷӯ перомунӣ мавзӯ дар маҷаллаҳои илмӣ тайиднамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп кардааст, муҳтавои диссертатсияро инъикос намудаанд. Мазмунӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ бо соҳаи зерини шиносномаи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мувофиқат мекунад.

Умуман, таҳқиқоти диссертатсионӣ Саидзода Ниёзмӯҳаммад Саид дар мавзӯи «Ҷанбаи педагогии ташаккул додани ҷуръатнокии ахлоқии мактаббачагони хурдсол дар ҷараёни қорҳои таълимӣ-тарбиявӣ» қори илмӣ мустақилона баанҷомрасида махсуб доништа шуда, ба талаботи пешбинидамудаи бандҳои дахлдори «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвонӣ илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021 №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ

мебошад ва муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
мудири шуъбаи педагогика,
психология ва методикаи таълими
Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба
номи Абдурахмони Ҷомии
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Иматзода
Лутфия Маҳмадулло

19.06.2025 с.

Имзои Л.Иматзодаро тасдиқ менамоям.

/ Мудири шуъбаи кадр ва коргузори

Пажӯҳишгоҳи рушди маориф

ба номи Абдурахмони Ҷомии

Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Х.Ҳакимова

Маълумот барои тамос:

734026, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе, кучаи Адҳамов 11/2,

Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, Телефон: 227 62 46, 555333121.